

ע"פ 8724/12 - חיים מתתיהו נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 8724/12

לפני: כבוד השופט ח' מלצר

כבוד השופט י' עמית

כבוד השופט א' שהם

המערער: חיים מתתיהו

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום 1.7.2012, בת"פ 43197-10-11, שניתן על ידי כב' השופטת ו' מרוז

תאריך הישיבה: כ"ז בטבת התשע"ד (30.12.2013)

בשם המערער: עו"ד טל ענר

בשם המשיבה: עו"ד סיגל בלום

בשם שירות המבחן למבוגרים: הגב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט א' שהם:

עמוד 1

1. זהו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום 1.7.2012, בת"פ 49197-10-11, שניתן על-ידי כב' השופטת ו' מרוז.

2. המערער הורשע, על יסוד הודאתו, בעבירות כמפורט להלן: התפרצות למקום מגורים, לפי סעיף 406(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); גניבה, לפי סעיף 384 לחוק העונשין; אימים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין; החזקת סכין, לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין; וחבלה בכוונה מחמירה, לפי סעיף 329(א)(2) לחוק העונשין.

3. בעקבות הרשעתו בדין, נגזרו על המערער העונשים הבאים: 48 חודשי מאסר לריצוי בפועל בניכוי ימי מעצרו מיום 23.10.2011; הופעל במצטבר עונש מאסר מותנה בן 8 חודשים שהוטל על המערער על-ידי בית משפט השלום בכפר סבא, במסגרת ת.פ. 1315/09; הופעל עונש מאסר מותנה בן 12 חודשים שהוטל על המערער על-ידי בית משפט השלום בכפר סבא, במסגרת ת.פ. 1872/08, כאשר 9 חודשים הופעלו במצטבר לשתי תקופות המאסר דלעיל והיתרה בחופף, כך שעל המערער לרצות 65 חודשי מאסר בניכוי תקופת מעצרו; 12 חודשי מאסר על תנאי, למשך 3 שנים מיום שחרורו של המערער מהמאסר, לבל יעבור עבירת אלימות מסוג פשע או כל עבירה נגד הרכוש; 5 חודשי מאסר על תנאי, למשך 3 שנים מיום שחרורו של המערער מהמאסר, לבל יעבור עבירה של החזקת סכין; כמו כן, חויב המערער בתשלום פיצויים למתלונן בשיעור של 10,000 ₪.

עובדות כתב האישום שהוגש נגד המערער

4. בכתב האישום נטען כי בתאריך 23.10.2011 בסמוך לשעה 19:30, הגיע המערער לבנין המצוי ברחוב שברץ 3 ברעננה (להלן: הבנין), בו מתגורר בקומה הראשונה מר ישראל בינפלד (להלן: המתלונן). המערער הצטייד בסולם שמצא במקלט הבנין ועלה באמצעותו לדירה. הוא הסיט את תריס החלון בחדר השינה והתפרץ לדירה, בכוונה לבצע גניבה. המערער שהה בדירה כשעה, ובזמן זה הוא אסף דרכונים שמצא בבית, פרק את המחשב והטלוויזיה, אסף קופסאות תכשיטים, וסידר את הרכוש לצורך הוצאתו מהדירה. תוך כדי שהייתו של המערער בדירה, החלה לפעול האזעקה שהסבה את תשומת ליבה של שכנה, אשר יצרה קשר עם המתלונן. המתלונן הגיע לדירה וניסה להכנס לתוכה, כאשר השכנה ממתינה ליד הסולם. בשלב זה, קפץ המערער מהחלון כשהוא אוחז בסכין אותה נטל מהדירה. המערער ניסה להימלט כשבכיסיו שלל הגניבה, כולל יהלומים, תכשיטים ושעונים יקרי ערך רבים, בשווי כולל של כ-30,000 ₪, ואז, הבחין המתלונן במערער והחל לרדוף אחריו. תוך כדי כך, עצר המערער, הסתובב לעבר המתלונן ואיים עליו באמצעות הסכין שהחזיק בידו. המתלונן הצליח להשכיב את המערער ארצה בניסיון לעכבו, ואז דקר המערער את המתלונן באמצעות הסכין בבטנו התחתונה. מיד לאחר מכן, הגיע בעלה של השכנה, אשר חילץ את הסכין מידיו של המערער.

כתוצאה מהדקירה הובהל המתלונן לבית החולים "מאיר" באמצעות אמבולנס, שם נתגלו נוזלים בבטנו וחלה התדרדרות במצבו. לפיכך, עבר המתלונן ניתוח דחוף בו נסגר נקב דו צדדי שנמצא בבטנו התחתונה, והוא אושפז בבית החולים למשך 6 ימים.

גזר דינו של בית משפט קמא

5. בבואו לגזור את דינו של המערער, ציין בית משפט קמא כי מדובר באדם כבן 56, גרוש ואב לשלושה ילדים משתי מערכות יחסים שונות. טרם מעצרו התגורר המערער בדירה שכורה ברעננה והתפרנס ממכירת ירקות ופירות בדוכנים בעיר. למערער עבר פלילי מכביד, ולחובתו 19 הרשעות קודמות בעבירות רכוש, סמים ואלימות. הוא ריצה 6 תקופות מאסר בגין ביצוע מגוון של עבירות ותלויים ועומדים נגדו שני מאסרים על תנאי, האחד בן 8 חודשים בגין החזקת סכין, והאחר בן 12 חודשים בגין ניסיון התפרצות. המערער מכור מזה שנים לחומרים ממכרים ולאalkohol, והוא מוכר היטב לשירות המבחן. בשנים האחרונות מקבל המערער תחליף סם במרכז "היבטים", אך בבדיקותיו נמצאו, מעת לעת, שרידי סמים. המערער טען כי ביצע את העבירות המתוארות בכתב האישום "על רקע חרדות ומצבים רגשיים קשים", ולדבריו הוא דקר את המתלונן בתגובה לכך שהלה תקף אותו. בהעדר יכולת לתפקד באורח תקין ולנוכח הנסיבות המתוארות, נמנע שירות המבחן מכל המלצה בעניינו של המערער.

בגזר הדין התייחס בית משפט קמא לעדותו של המתלונן, שהוא גימלאי של משמר הגבול, שם שירת כ-35 שנים. המתלונן סיפר כי האירוע הטראומתי שינה את חייו ואת חיי משפחתו. מאדם בריא ופעיל הוא הפך למוגבל בפעילות פיזית והוא מצוי במעקב רפואי מתמיד. נכדיו חדלו מלבקר בשל חששות שפקדו אותם, וגם אשתו סובלת מפחדים ומחוסר ביטחון.

6. בית משפט קמא ציין, כי מעשיו של המערער קשים וחמורים. התפרצותו לדירה היתה נועזת, והוא גילה נחישות באיסוף שלל יקר ערך, כאשר מנוסתו, כשהוא מצויד בסכין, מצביעה על תכנון ותחכום. בית משפט קמא הוסיף, כי אין מקום להתחשב יתר על המידה בנסיבותיו האישיות של המערער, למרות מסכת חייו שהיא קשה ביותר. בית משפט קמא ציין, כי ברבות השנים נעשו ניסיונות רבים על-ידי הרשויות כדי לשקמו, אך כולם נדחו על-ידו. המאסרים הרבים שריצה המערער לא הרתיעו אותו מלשוב ולבצע עבירות, דבר הפועל לחובתו. לצד הקולה, זקף בית משפט קמא לזכותו של המערער את הודייתו באשמה, את החרטה שהביע, ואת בעיותיו הרפואיות.

לאחר זאת, גזר בית משפט קמא על המערער את העונשים המפורטים בפסקה 3 לעיל.

תסקיר מעצר עדכני בעניינו של המערער

7. לקראת הדין בערעור, ביקשנו לקבל תסקיר משלים מאת שירות המבחן בעניינו של המערער. מהתסקיר עולה כי המערער הינו אדם בעל יכולות ומשאבים דלים, אשר גדל וחי בעזובה רגשית ופיזית. לפרקי זמן מסוימים הצליח המערער לגייס כוחות לשם הפסקת השימוש בסם, ובתקופות אחרות הוא חזר להתנהגות התמכרותית ושולית, והתקשה לתפקד באופן יציב. זהו מאסרו השביעי של המערער, ודווח על-ידי גורמי הטיפול בכלא "מעשיהו" כי הוא שוהה בביתן המיועד לחולים קשישים. כיום, המערער, ככל הנראה, נקי מסמים ובדיקות לגילוי שרידי סמים שנערכו לו נמצאו נקיות. חרף זאת, המערער לא נמצא מתאים למסגרת טיפולית אינטנסיבית ייעודית לגמילה מסמים בכלא "בשל מצבו הבריאותי, מוטיבציה נמוכה שגילה לכך והעדר כוחות". בהתייחס לעבירות בהן הורשע, המערער מודה בהן "באופן מילולי" ומביע חרטה. בשל מצבו הכלכלי, לא שולמו על-ידו הפיצויים שנפסקו למתלונן.

הערעור על מידת העונש

8. בהודעת הערעור, אשר הוגשה על-ידי עו"ד טל ענר, המייצג את המערער מטעם הסנגוריה הציבורית, צוין כי גזר הדין בעניינו של המערער ניתן טרם כניסתו לתוקף של תיקון 113 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: תיקון 113) (הכרעת הדין בתיק זה ניתנה ביום 15.1.2012, בעוד שהתיקון חל כאשר מדובר בהכרעת הדין שמועדה לאחר יום ה-10.7.2012). חרף זאת, הקדיש עו"ד ענר את חלקה הארי של הודעת הערעור לבחינת גזר הדין "במשקפי תיקון 113 לחוק העונשין". במהלך הדיון בערעור, הבהרנו לעו"ד ענר כי אין בדעתנו לבחון את גזר הדין לאורו של התיקון, שכאמור אינו חל, וביקשנו להתמקד בשאלה, מדוע יש להתערב בעונש שהושת על המערער (ראו, לעניין זה, ע"פ 7045/12 נתנאל נ' מדינת ישראל (13.3.2013) פסקה 14; ע"פ 8636/12 תרתיר נ' מדינת ישראל (11.7.2013) פסקה 12; ע"פ 6371/12 שלום נ' מדינת ישראל (10.12.2013) פסקה 16)).

בטיעונו בפנינו, התייחס עו"ד ענר בעיקר לנסיבותיו האישיות הקשות של המערער ועמד על מסכת חייו "הקשה והאומללה". לטעמו של עו"ד ענר לא ניתן משקל ראוי לנסיבות אלה, ויש מקום להתערבות מקלה בעונשו של המערער.

עוד נטען, כי לא היה מקום להפעיל את העונשים המותנים במצטבר לעונש שהושת על המערער, מאחר שהעבירות מושא כתב אישום זה בוצעו לקראת תום תקופת התנאי, ובתיקים הקודמים לא הורשע המערער בעבירות הכרוכות באלימות. לדידו של עו"ד ענר, עונשו הכולל של המערער הינו מופרז ביותר לחומרה והוא אינו מידתי, בנסיבותיו המיוחדות של המקרה.

תגובת המשיבה

9. המשיבה, באמצעות באת כוחה, עו"ד סיגל בלום, ביקשה לדחות את הערעור שכן לטעמה, העונש אינו חמור יתר על המידה, והוא אף מקל עם המערער, לאור נסיבות האירוע הקשות. עוד נטען, כי המערער לא ביצע עבירת רכוש גרידא, אלא פגע בפרטיותם של בעלי הבית ובתחושת הביטחון שלהם, והוא הגדיל לעשות כאשר הצטייד בסכין וגרם לחבלה קשה למתלונן. עו"ד בלום הפנתה לעברו הפלילי המכביד של המערער ולתסקיר השלילי שניתן אודותיו.

לאור האמור, התבקשנו לדחות את הערעור.

דיון והכרעה

10. בפתח דיונו בערעור מן הראוי להזכיר את ההלכה המושרשת לפיה ערכאת הערעור לא תתערב בעונש שנקבע על-ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים של סטייה קיצונית ממדיניות הענישה במקרים דומים, או כאשר מדובר בטעות מהותית שנפלה בגזר הדין (ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009); ע"פ 6095/10 חאג' יחיא נ' מדינת ישראל (18.7.2012); ע"פ 9074/12 אבו אחמד (13.6.2013); ע"פ 4568/12 מדינת ישראל נ' סראחין (11.6.2013); ע"פ 6577/10 פלוני נ' מדינת ישראל (28.11.2013)).

לאחר שבחנו את גזר דינו של בית משפט קמא והאזנו בקשב רב לטיעוני הצדדים, הגענו למסקנה כי העונש

שהושת על המערער הינו ראוי ומאוזן והוא אינו סוטה מרמת הענישה הראויה במקרים דומים, ולפיכך דין הערעור להידחות.

להלן יפורטו הטעמים העומדים ביסוד עמדה זו.

11. המערער הורשע בעבירה של התפרצות למקום מגורים מתוך כוונה לגנוב רכוש, רב ככל האפשר, מתוך הדירה. בע"פ 4815/13 מדינת ישראל נ' אלעוקבי (1.1.2014) ציינתי כי "מעבר להיבט הכלכלי הנעוץ בגניבת הרכוש, מדובר גם בערעור תחושת הביטחון של הציבור בצד עוגמת הנפש והבהלה שהן מנת חלקם של תושבים שלווים, הנפגעים מביצוע עבירות אלה" (שם, בפסקה 13).

השופט ח' מלצר היטיב לתאר את אופייה וטיבה של העבירה ואת השלכותיה על הציבור, בע"פ 7453/08 מדינת ישראל נ' אואזנה (21.12.2008):

"כינוי עבירות של פריצה וגניבה מבתיים, רק כ'עבירות נגד הרכוש' (כפי שמקובל לקרוא לעבירות מסוג זה), הינה הגדרה מוטעית. זאת מאחר שפריצה לביתו של אדם, טומנת בחובה לעיתים קרובות לא רק נזק כלכלי רב, אלא גם צער ועוגמת הנפש הנגרמים לקרבנות של עבירות אלה. הנה כי כן, אין מדובר בעבירות נגד רכוש גרידא, אלא בעבירות המפרות את פרטיותו של האדם בצורה הגבוהה ביותר. זאת ועוד הגדרת עבירות אלו כ'עבירות רכוש', נותנת תחושה מצמצמת וקונוטציה שגויה - לסובבים, באשר למהות העבירות שהתבצעו, הפוגעות במהות המתמצית באמירה: 'ביתו של האדם - מבצרו'. ברגע שביתו של אדם נפרץ, תחושת חוסר אונים וחוסר ביטחון ממלאת את ליבו. הנה כי כן, הפריצה אינה רק לבית - מבחינה פיזית, אלא בעיקרה חדירה לתוך התא האישי-משפחתי השמור ביותר של האדם" (שם, בפסקה 8, וראו גם, ע"פ 3297/10 וולקום נ' מדינת ישראל (24.5.2012)).

המערער גילה נחישות רבה וקור רוח, ולאחר שנשמעה האזעקה הוא לא נטש את שללו וקפץ מהחלון כאשר כיסיו מלאים ביהלומים, תכשיטים ושעונים יקרי ערך, בשווי של כ-30,000 ₪.

12. אך בכך לא הסתפק המערער אלא שהוא נטל מהדירה סכין, בה עשה שימוש בהמשך, כאשר דקר את המתלונן, שניסה לעכבו, בבטנו התחתונה וגרם לו לחבלה חמורה, כמתואר בכתב האישום. על חומרת העבירה שעניינה שימוש בסכין נשפכו תילי תילים של מילים והלכות, ורק נזכיר כי בעניינינו מדובר בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה, שעונשה 20 שנות מאסר. עבירות מעין אלה, המבוצעות תוך שימוש בסכין או באמצעים קרים אחרים, זכו להתייחסות מחמירה של בית משפט זה, בניסיון להתמודד עם התופעה שזכתה לכינוי "תת תרבות הסכין", תופעה אשר פשתה במחוזותינו (ראו מבין רבים אחרים, ע"פ 3052/10 זועבי נ' מדינת ישראל (5.9.2011); ע"פ 1552/08 פרטוש נ' מדינת ישראל (29.10.2008); ע"פ 10861/05 גורבאן נ' מדינת ישראל (29.3.2007), שבהם אושרו עונשים של 6 ו-7 שנות מאסר לריצוי בפועל, בגין ביצוע עבירה של חבלה בכוונה מחמירה תוך שימוש בסכין). אכן, במרבית המקרים מדובר בשימוש בסכין בכדי ליישב סכסוכים ומחלוקות, ואילו במקרה דנן נעץ המערער את סכיניו בבטנו של המתלונן כדי למנוע את ההשתלטות עליו. לטעמנו, אין מקום להבחין בין שני התרחישים, מבחינת רמת הענישה הראויה ומגמת ההחמרה המסתמנת בפסיקתו של בית משפט זה.

13. המערער נושא באמתחתו עבר פלילי עשיר ביותר והוא ריצה תקופות מאסר ארוכות, דבר שלא הרתיעו מלשוב לסורו. דברים אלה נאמרים ביתר שאת, כאשר לחובתו של המערער היו תלויים ועומדים שני מאסרים על-תנאי, בגין החזקת סכין וניסיון התפרצות. לכל אלה יש להוסיף את התרשמותו הבלתי חיובית של שירות המבחן, כעולה מהתסקיר המשלים שהוגש לעיונו.

14. בנסיבות אלה, נראה כי בית משפט קמא לא החמיר יתר על המידה עם המערער, וזקף לזכותו את נסיבותיו האישיות הקשות ואת הודאתו באשמה. הננו סבורים, כי בנסיבות אלה, עונש מאסר כולל של 48 חודשים אינו סוטה מרמת הענישה הראויה והנהגת.

אשר להפעלת עונשי המאסר המותנים, הכלל הוא כי עונש מאסר על תנאי יופעל במצטבר (סעיף 58 לחוק העונשין), ולפיכך, היה מקום, בהעדר טעמים מיוחדים, להפעלה מצטברת של שני המאסרים המותנים. בית משפט קמא הלך כברת דרך מסוימת לעברו של המערער כאשר הורה על חפיפה חלקית של עונש המאסר בן 12 החודשים שהושת על המערער בת"פ 1877/08.

סוף דבר

15. לאור האמור, ומשלא נמצאה כל עילה להתערבות במידת העונש שנגזר על המערער, דין הערעור להידחות.

ניתן היום, כ"ז בשבט התשע"ד (28.1.2014).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט
